

Bożena Wyrozumska: Drogi w ziemi krakowskiej do końca XVI wieku (Vejene i Kraków-området til slutningen af 1500-tallet). Polska Akademia Nauk – Oddział w Krakowie. Prace Komisji Nauk Historycznych nr. 41. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, Ossolineum 1977. 106 sider+1 kort. Engelsk summary. 26 złoty.

Bogen om vejnettet i Kraków-området bygger først og fremmest på skriftlige kilder. Dels dokumenter fra middelalderen og dels to vejsynsforretninger (lustracje) udført for kongemagten 1564 og 1570. Den sidste, der må betegnes som en hovedkilde, er udgivet af Bożena Wyrozumska sammen med hendes lærer, den kendte specialist i historisk geografi, professor Karol Buczek. Bogen bringer en grundig og efter omstændighederne detaljeret gennemgang af vejnet og toldhistorie. Forfatterinden er tydeligt mest hjemme i de skriftlige kilder, stedsnavneforskningen udnyttes også, mens det arkæologiske materiale spiller en mindre rolle, formentlig fordi vi der befinder os på fremmed grund. Det engelske resumé er ganske kort, men den ikke-polsk kyndige bruger af bogen vil blive hjulpet af de udførlige latinske citater fra kilderne. Citaterne er særdeles vigtige i argumentationen og benyttes uden oversættelse. Der er flere gode registre.

Jørgen Steen Jensen

Bue Kaae (udg.): Peder Hegelunds almanakoptegnelser 1565–1613. I. Tekst og oversættelse. II. Kommentarer og registre. Historisk Samfund for Ribe Amt, 1976. XXII+630+444 s.

Bue Kaae: Biskop Peder Jensen Hegelund. 1542–1614. En biografi. Historisk Samfund for Ribe Amt, 1977. 184 s.

Riberen Peder Hegelunds meget omfattende almanakoptegnelser fra årene 1565–1613 har tidligere ofte været benyttet sporadisk i historiske arbejder. Men da det store materiale ikke før nu har været udgivet, har anvendelsen været temmelig tilfældig. Kr. Erslev har således i kildeudgaven *Aktstykker og oplysninger til rigsrådets og stændermødernes historie i Kristian IV's tid* (1–3, 1883–90) henvist til Hegelunds almanakker (1, s. 124, note 10); men det er f. eks. undgået hans opmærksomhed, at Hegelund omtaler det ganske væsentlige købstadmøde i Horsens i februar 1604, et møde, som ellers den fantasifulde 1700-talshistoriker Niels Slange har postuleret aflyst, i den hensigt at forfalske billedet af forholdet mellem kongen, adelen og borgerne. Det er derfor værdifuldt, at seminarielektor Bue Kaae nu har fuldført det imponerende arbejde at levere en udgave af dette store, på mange punkter meget værdifulde materiale.

Almanakoptegnelserne kan vel rumme en del personlige, mindre perspektivrige oplysninger; men størsteparten af materialet er en guldgrube for en lang række historiske felter. Først som studerende i København og udlandet (1561–69) og siden som Ribe Domskoles rektor (1569–80), lektor ved Domkirken (1580–88), sognepræst sammesteds (1588–95) og biskop over Ribe stift (1595–1614) har Peder Hegelund fået mulighed for at skaffe sig indsigt i en lang række forhold og begivenheder i sin samtid, og omhyggeligt har han betroet sine almanakker stort og småt. Hans baggrund og kalendernes form og karakter redegøres der for af udgiveren i en kortere Introduktion (s. XI–XXI), idet udgaven følges op af en større fremstilling af Peder Hegelunds liv og virksomhed.

Almanakoptegnelserne og oversættelsen af de hyppige latinske passager til dansk optager størstedelen af værket, idet dog meget indgående noter og kommentarer sammen med et stort personnavneregister og et stedsnavneregister fylder hele udgavens 2. bind. Udgiverens meget store viden om Ribe i 1500-årene danner baggrund for note- og kommentar-